ABDULLA ŞAİQ

TIQ-TIQ XANIM

İdeya müəllifi
BƏHRAM BAĞIRZADƏ

Rəssam və dizayner
SUFİ SƏFƏRLİ

ABDULLA ŞAİQ

TIQ-TIQ XANIM

SOCAR
AZERBAIJAN AIRLINES
KARABAGH
Bravo
PAŞA Holding
BAKU WHITE CITY
GILAN
PASHA Bank
BAKU BOOK CENTER
FORTIS construction
PASHA Travel
Ali&Nino
CASPIAN SERVICE
ODLAR GROUP
GARDASHLAR MEBEL
ANCORA RESIDENCE
SANTRAL
ANADOLU
GALLERY 1969
LIBRAFF
LOKANO DÖŞƏMƏ SISTEMLƏRI
PH PARKET HOUSE
gallery

QYHK 2736
AŞM
Fonduna qəbul olundu
DK 7339

2023

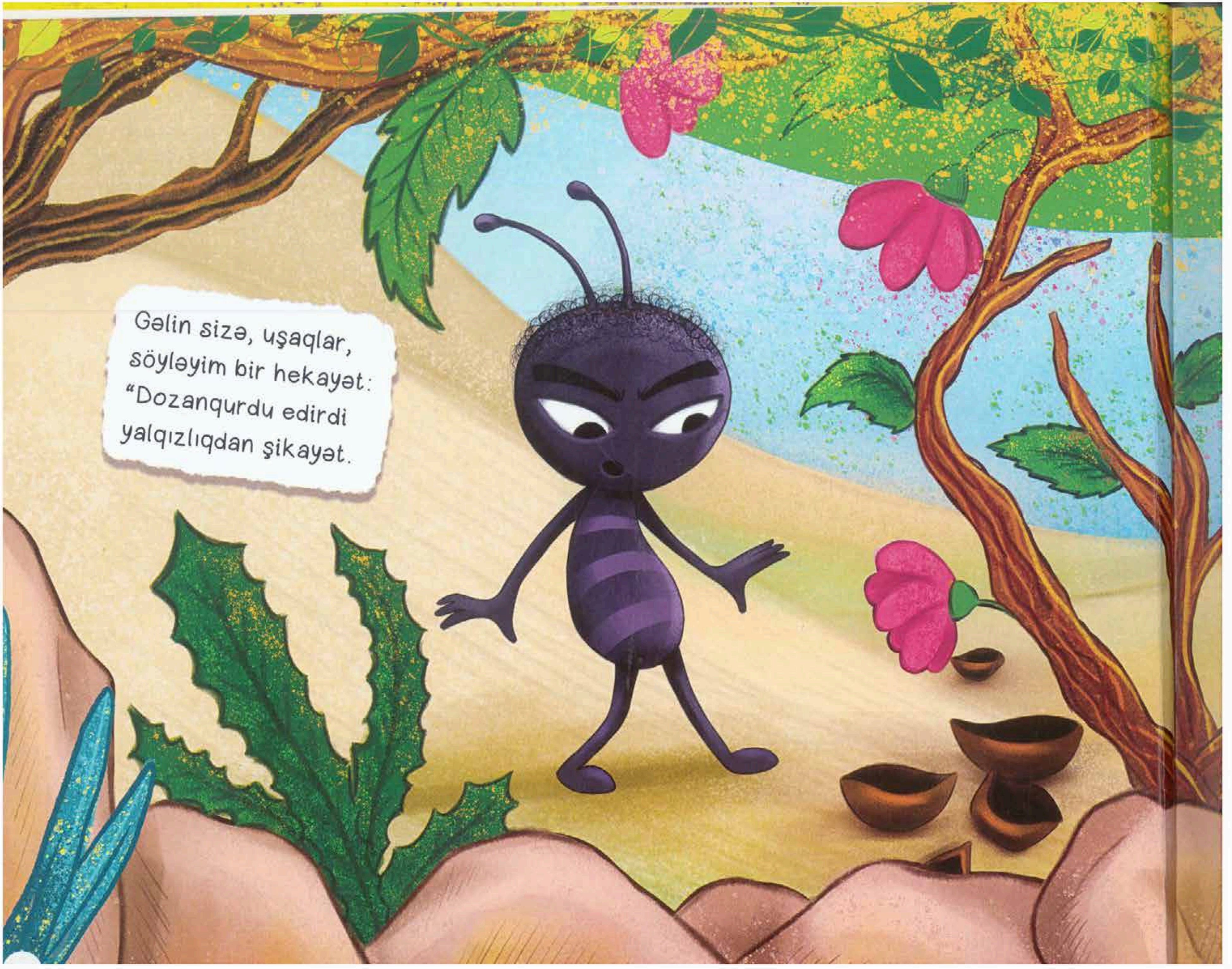

Gəlin sizə, uşaqlar,
söyləyim bir hekayət:
“Dozanqurdu edirdi
yalqızlıqdan şikayət.

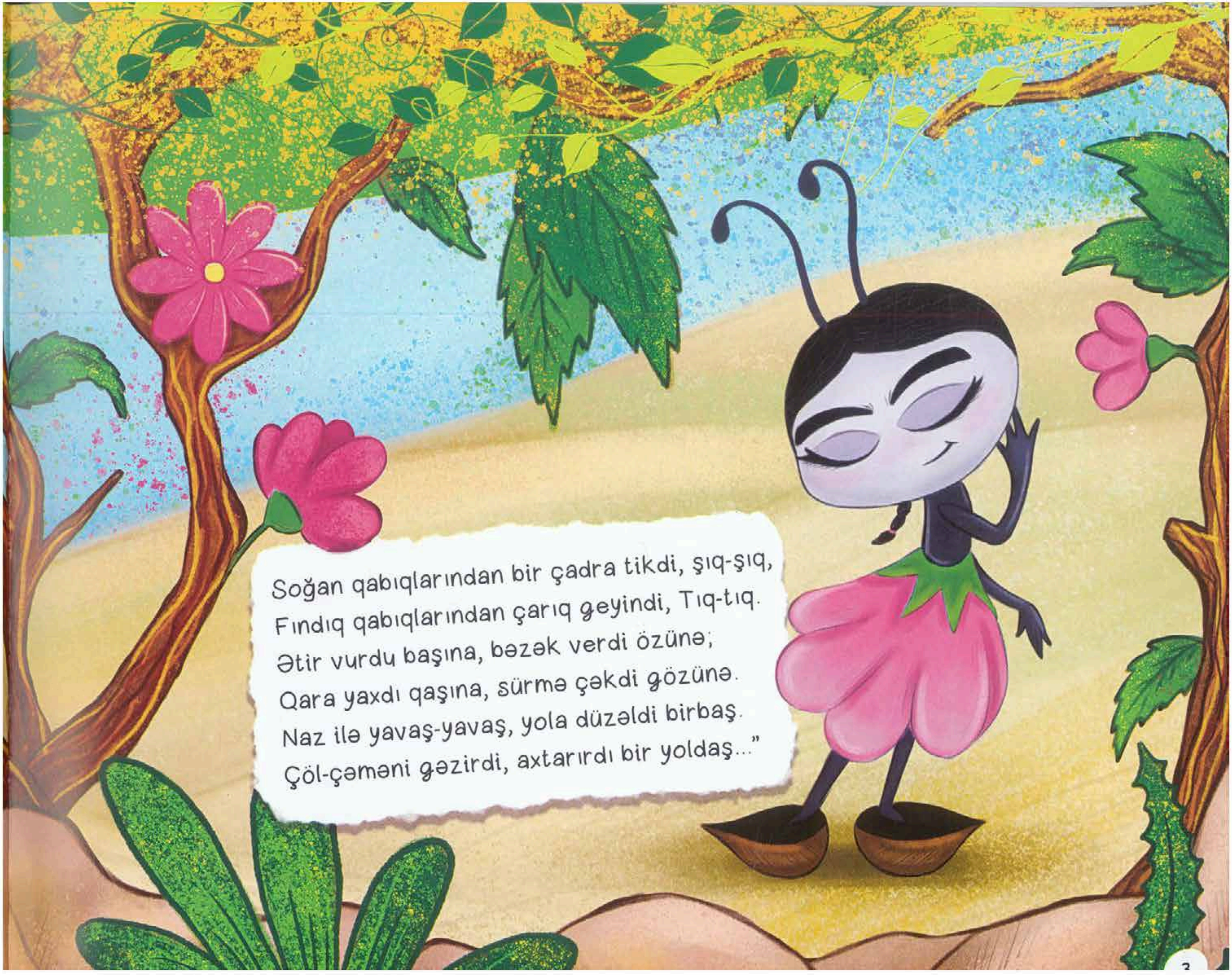

Soğan qabıqlarından bir çadra tikdi, şıq-şıq,
Fındıq qabıqlarından çarıq geyindi, Tıq-tıq.
Ətir vurdu başına, bəzək verdi özünə;
Qara yaxdı qaşına, sürmə çəkdi gözünə.
Naz ilə yavaş-yavaş, yola düzəldi birbaş.
Çöl-çəməni gəzirdi, axtarırdı bir yoldaş..."

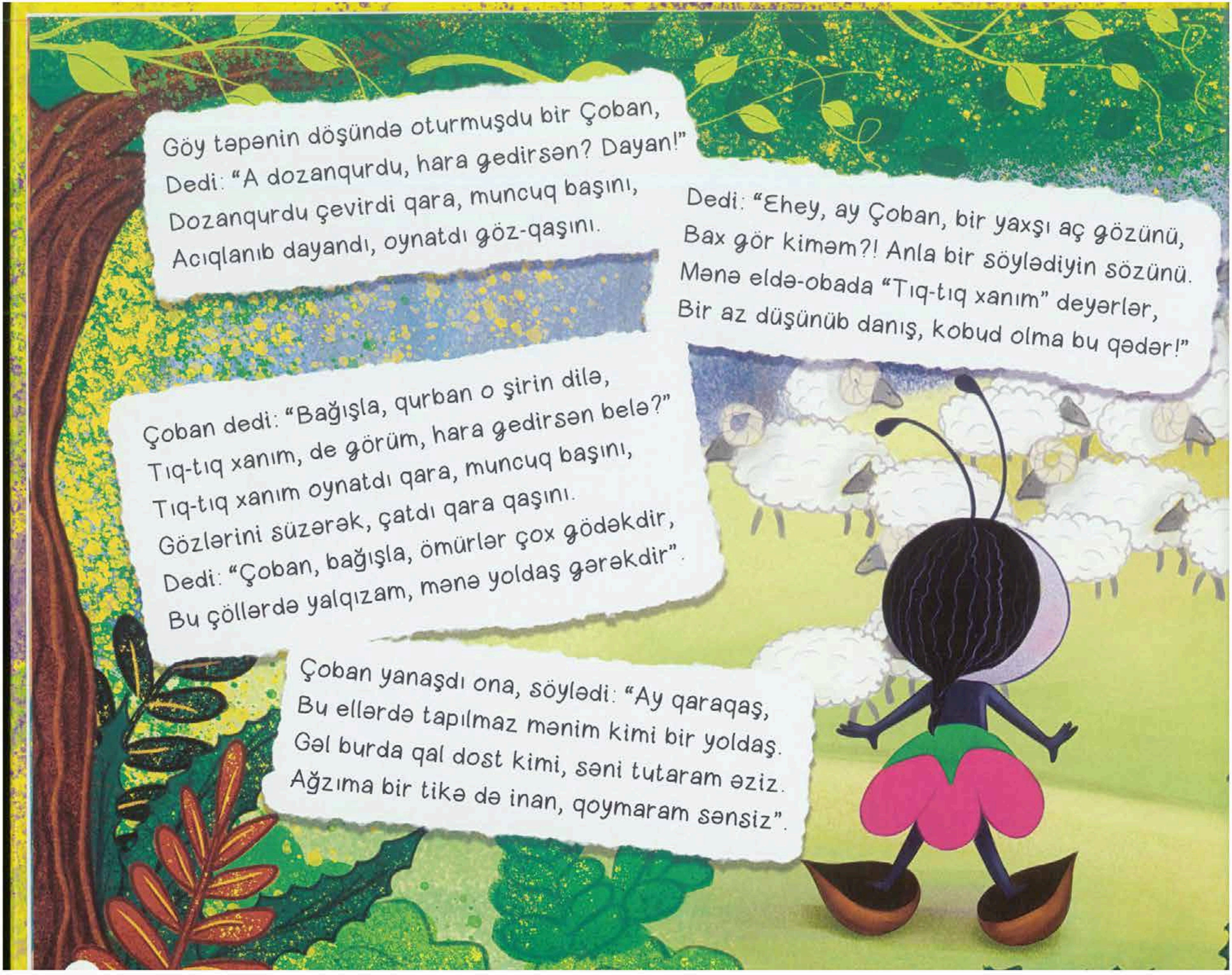

Göy təpənin döşündə oturmuşdu bir Çoban,
Dedi: "A dozanqurdu, hara gedirsən? Dayan!"
Dozanqurdu çevirdi qara, muncuq başını,
Acıqlanıb dayandı, oynatdı göz-qaşını.

Dedi: "Ehey, ay Çoban, bir yaxşı aç gözünü,
Bax gör kiməm?! Anla bir söylədiyin sözünü.
Mənə eldə-obada "Tıq-tıq xanım" deyərlər,
Bir az düşünüb danış, kobud olma bu qədər!"

Çoban dedi: "Bağışla, qurban o şirin dilə,
Tıq-tıq xanım, de görüm, hara gedirsən belə?"
Tıq-tıq xanım oynatdı qara, muncuq başını,
Gözlərini süzərək, çatdı qara qaşını.
Dedi: "Çoban, bağışla, ömürlər çox gödəkdir,
Bu çöllərdə yalqızam, mənə yoldaş gərəkdir".

Çoban yanaşdı ona, söylədi: "Ay qaraqaş,
Bu ellərdə tapılmaz mənim kimi bir yoldaş.
Gəl burda qal dost kimi, səni tutaram əziz.
Ağzıma bir tikə də inan, qoymaram sənsiz".

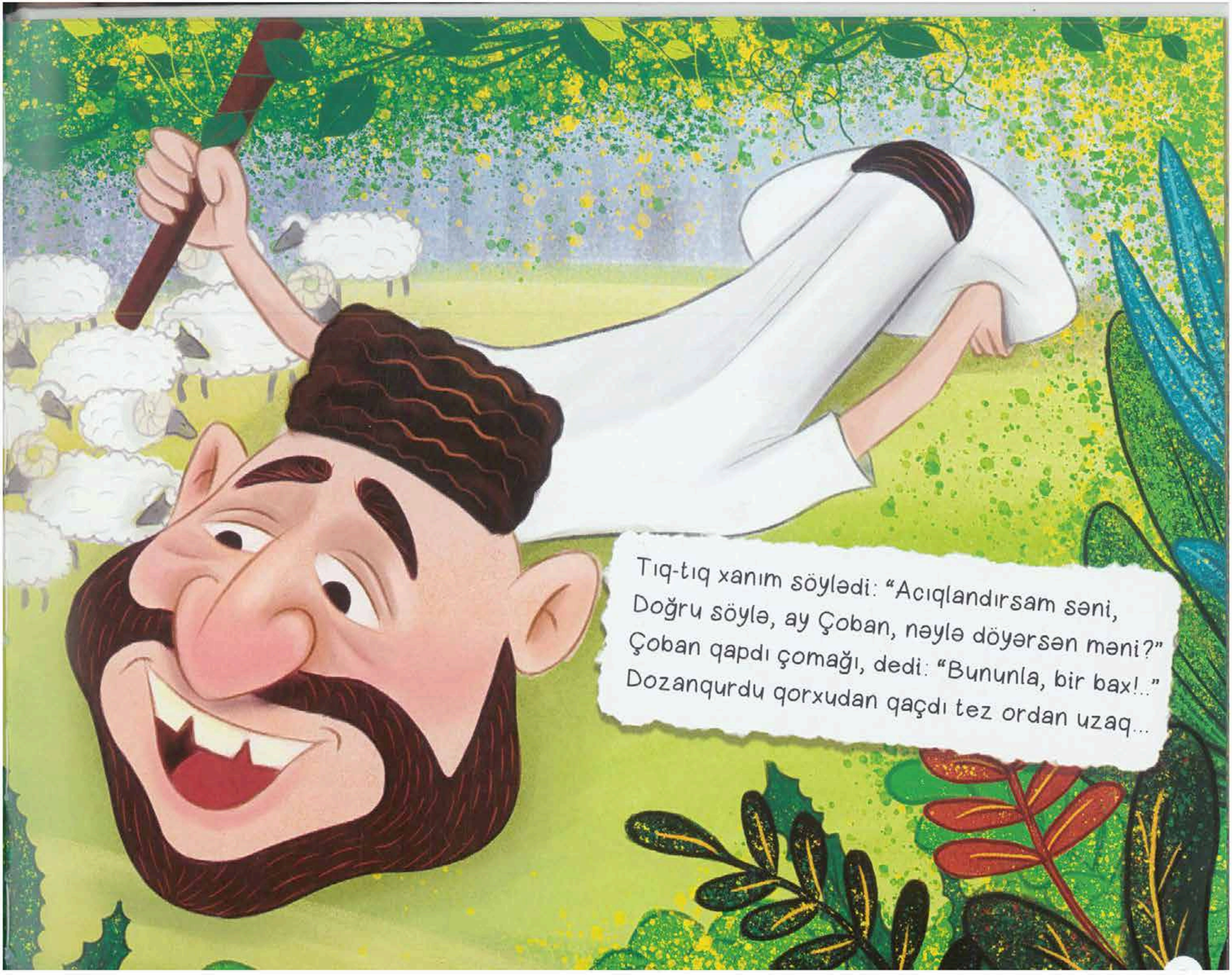
Tıq-tıq xanım söylədi: "Acıqlandırsam səni,
Doğru söylə, ay Çoban, nəylə döyərsən məni?"
Çoban qapdı çomağı, dedi: "Bununla, bir bax!.."
Dozanqurdu qorxudan qaçdı tez ordan uzaq...

Getdi, getdi...
Bu dəfə Tülküyə oldu düçar.
Tülkü dedi: “Bir dayan,
dozanqurdu, sözüm var.
Gəlin kimi özünə vurub
yaraşıq, bəzək,
Hara gedirsən belə?
Durma, söylə, a göyçək!”

Dozanqurdu çevirdi
qara, muncuq başını,
Acıqlı bir tövr ilə
oynatdı göz-qaşını.
Dedi: “Nə söyləyirsən?
Gözlərini yaxşı sil!
Diqqətlə bax, gör kiməm?
Danışdığın sözü bil!
El bilir, ölkə bilir,
Tıq-tıq xanımdır adım...”

Tülkü dedi: "Ay xanım, bağışla, tanımadım.
Adını bilməyirdim, xanım, bağışla məni,
Dilim-ağzım qurusun, yaman incitdim səni.
Ay Tıq-tıq, Şıq-şıq xanım, hara gedirsən belə?
Gəl bu Tülkü ləléni nigaran qoyma, söylə?!"
Tıq-tıq dedi: "A Tülkü, ömürlər çox gödəkdir,
Bu çöllərdə yalqızam, mənə yoldaş gərəkdir".

Tülkü dadlı dil ilə söylədi:
"Ay qaraqaş, bu ellərdə tapılmaz
mənim kimi bir yoldaş".
"Çox gözəl...Bir sözüm var,
durma, başa sal məni,
Məni nəylə döyərsən,
acıqlandırsam səni?"

Tülkü dedi: "Salaram səni iti dişimə,
Çeynəyərəm, didərəm,
gedərəm öz işimə..."
Dozanqurdu bu sözdən
diksinərək, qorxaraq,
Çadrasını yelləyib,
qaçdı tez ordan uzaq...

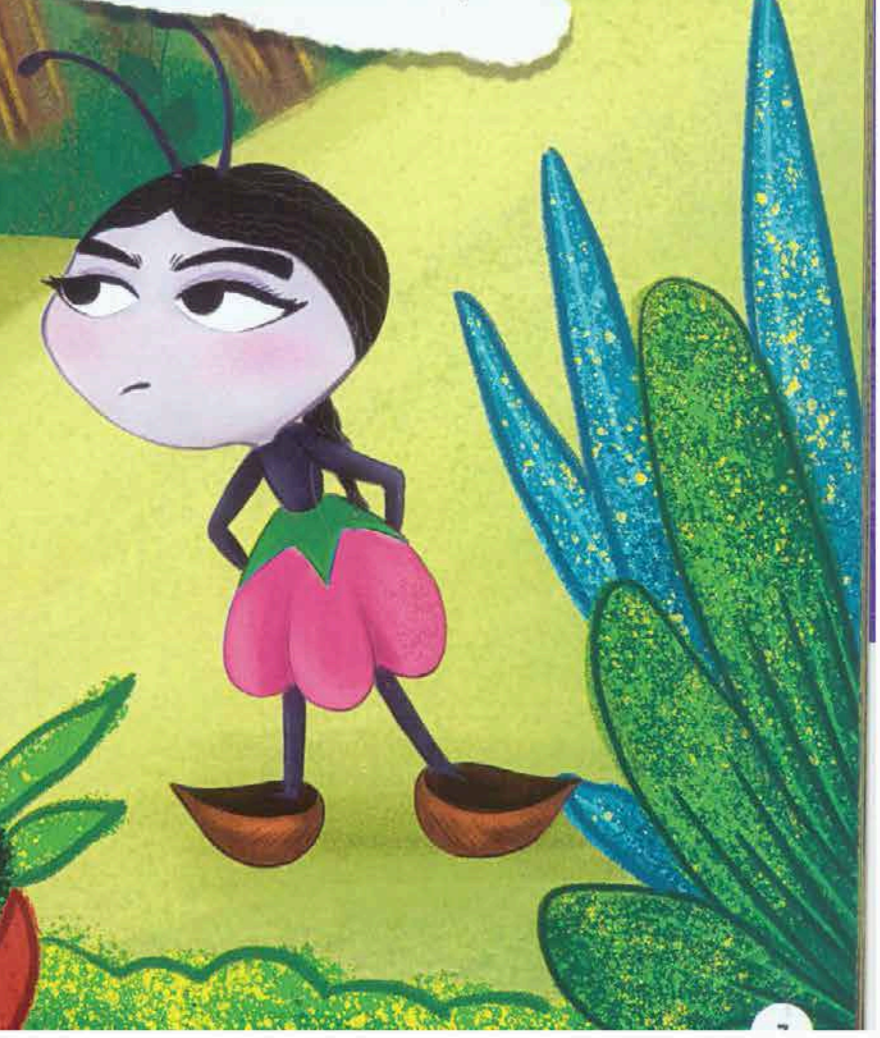

Tıq-tıq xanım gedirdi arxasına baxmadan.
Birdən onun yolunu kəsdi bığlı bir Siçan.
Qarşısında şöngədi, qulağını dikədi.
Şirin-şirin dil açdı, ona belə söylədi:

"Saçı uzun Suray xanım, boynu uzun Buray xanım,
Sığal verib qara telə, gözəl xanım, hara belə?"

Bu söz ona xoş gəldi, açdı tez yaşmağını,
Çadrasını yellətdi, oynatdı başmağını,
Dedi: "Yalqızlıq sıxır məni, gözüm Siçan bəy,
Özümə layiq yoldaş axtarıb tapam gərək".

Siçan dedi: "Mən kimi yaxşı yoldaş tapılmaz.
Gəl bir yerdə yaşayaq, damağı çağ, kefi saz".
Dedi: "Sənə sözüm yox, ancaq başa sal məni,
Söylə, nəylə döyərsən, acıqlandırsam səni?"

Siçan dedi: "Yavaşca
quyruğumu bükərəm,
O incə göz-qaşına
qara sürmə çəkərəm".
Tıq-tıq xanım çadranı
yellətdi çox sevincək.
Söylədi: "Bu şərtə mən
razıyam, di gəl, gedək".

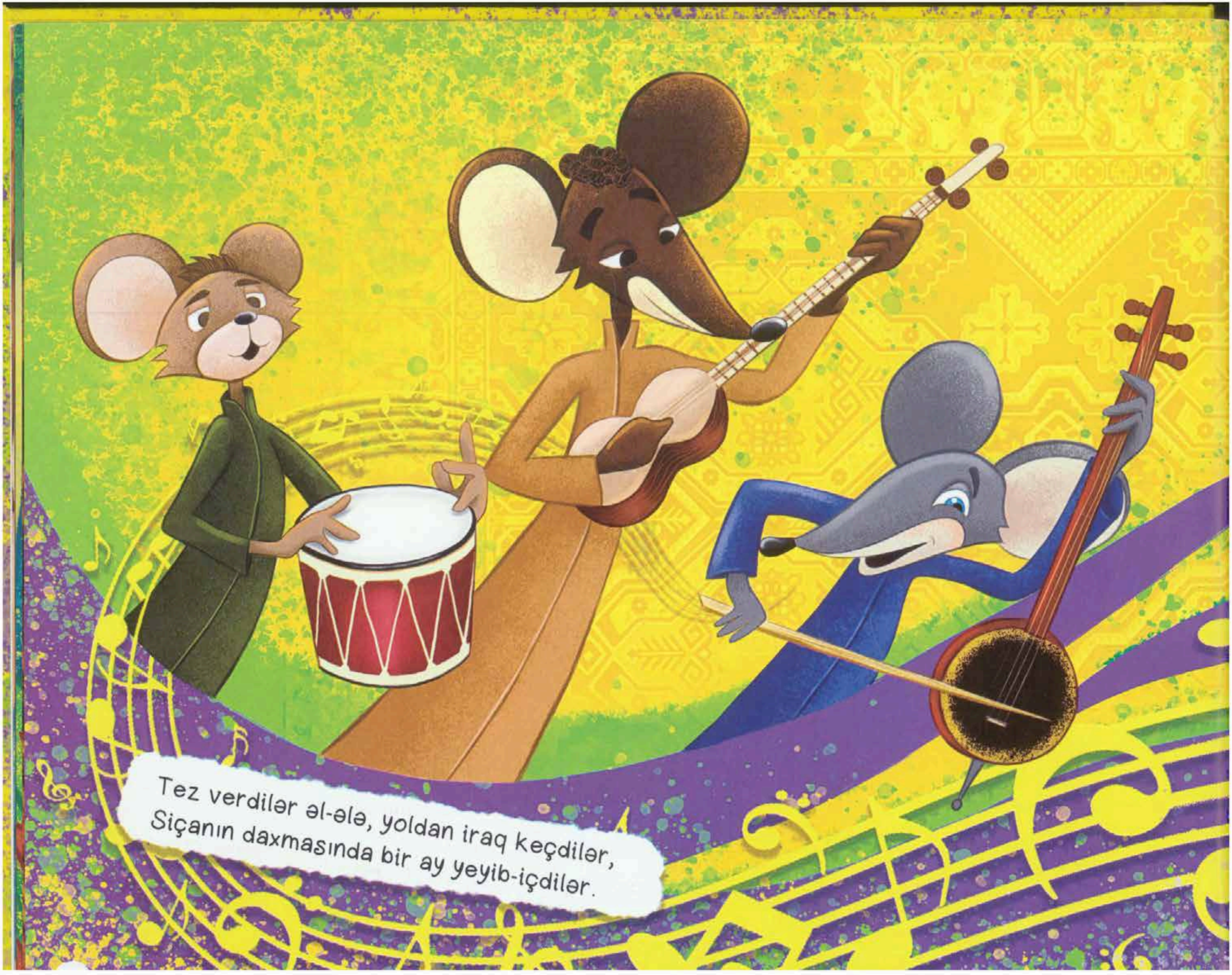

Tez verdilər əl-ələ, yoldan iraq keçdilər,
Siçanın daxmasında bir ay yeyib-içdilər.

Bir gün Siçan bəy dedi: "Ay Tıq-tıq, Şıq-şıq xanım!
Mənim gözəl yoldaşım, mənim ciyərim, canım!
Bu gün xanın evində toy var, dadlı yemək var,
Şəkər, noğul, qatlama, fətir, yağlı çörək var.
Sən yuvadan çıxma ha, mən gələnədək dayan..."
Tıq-tıq razılıq verdi...

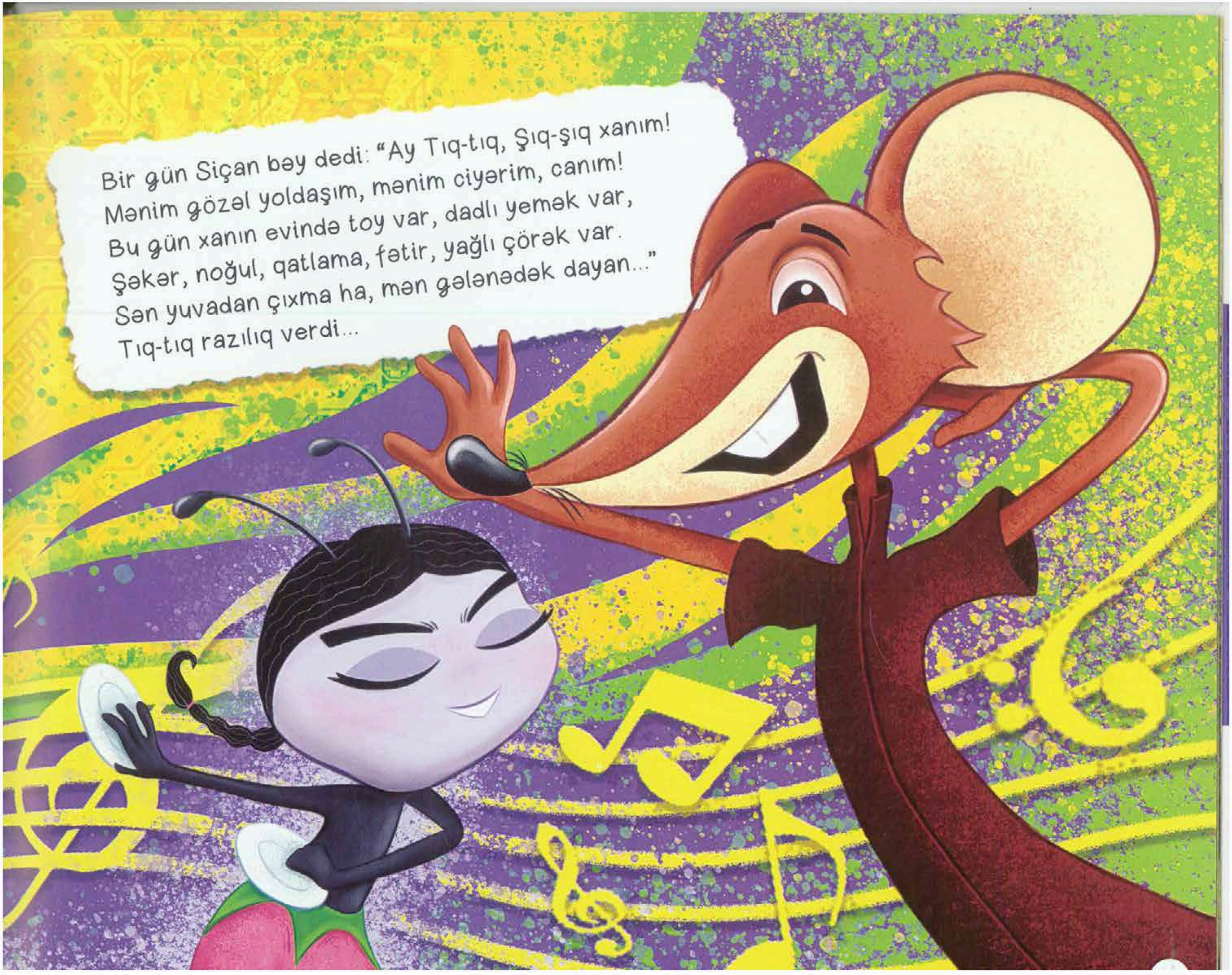

Düzəldi yola Siçan.
Sevincək, xan evinə gedirdi yorğa-yorğa,
Saraya yetişincə sıxıldı bir bucağa.

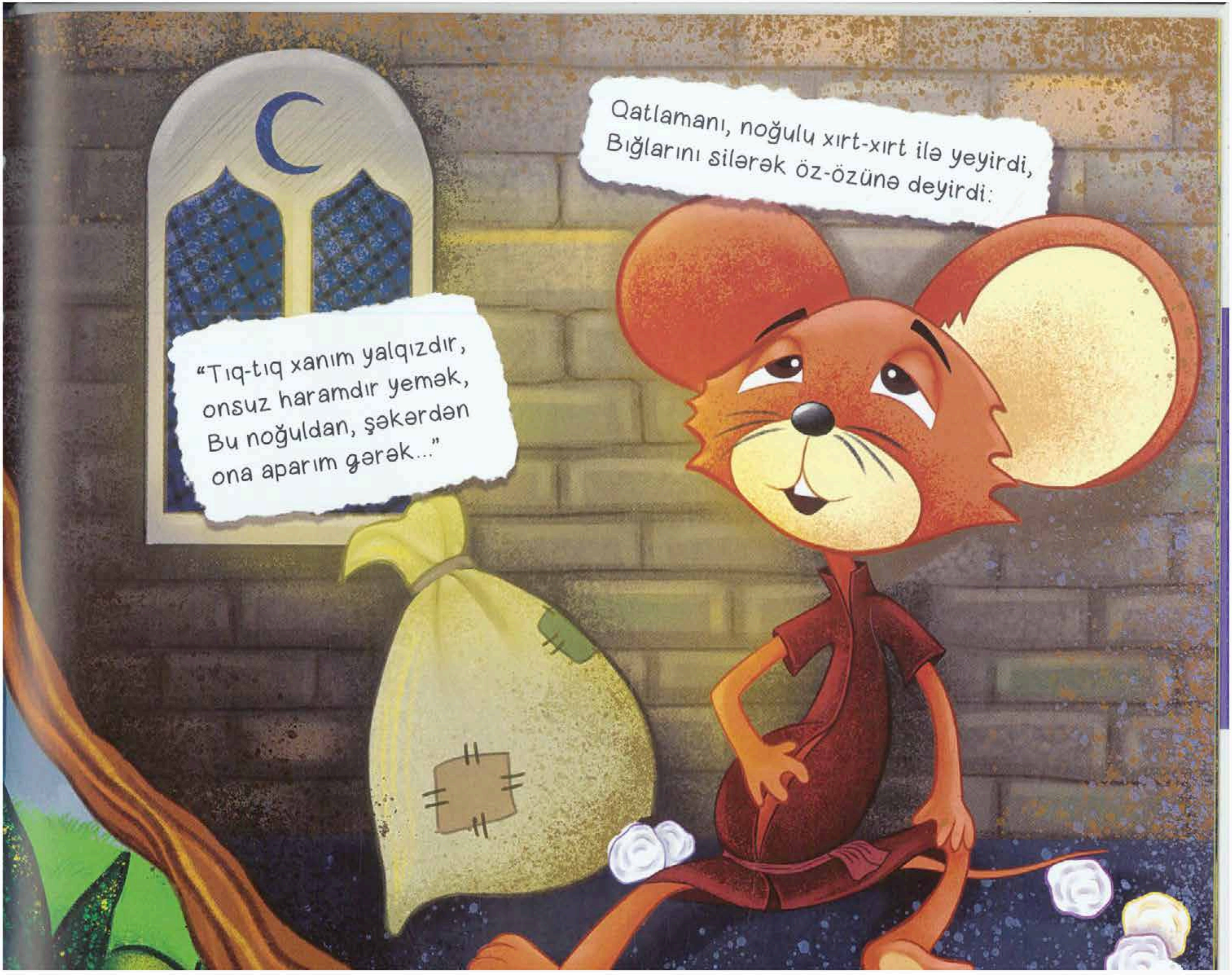
Qatlamanı, noğulu xırt-xırt ilə yeyirdi,
Bığlarını silərək öz-özünə deyirdi:
“Tıq-tıq xanım yalqızdır,
onsuz haramdır yemək,
Bu noğuldan, şəkərdən
ona aparım gərək...”

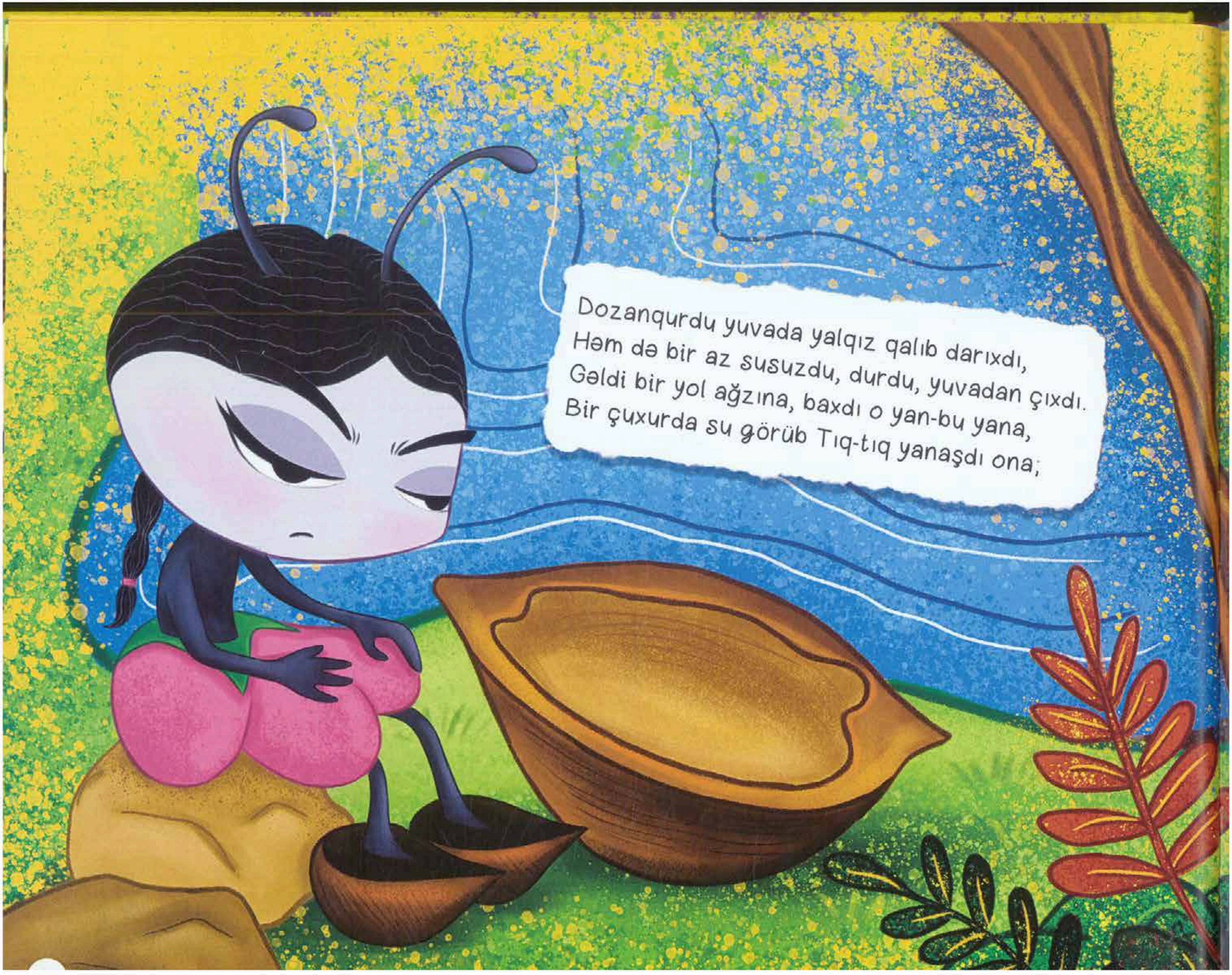

Dozanqurdu yuvada yalqız qalıb darıxdı,
Həm də bir az susuzdu, durdu, yuvadan çıxdı.
Gəldi bir yol ağzına, baxdı o yan-bu yana,
Bir çuxurda su görüb Tıq-tıq yanaşdı ona;

Əyilib su içəndə birdən düşdü çuxura,
Gördü ki, lap boğulur, əl atdı ora-bura.
Sudan çıxa bilmədi, bağırdı: "Ay-vay, kömək!.."
Ancaq onun səsini eşitmədi Siçan bəy...

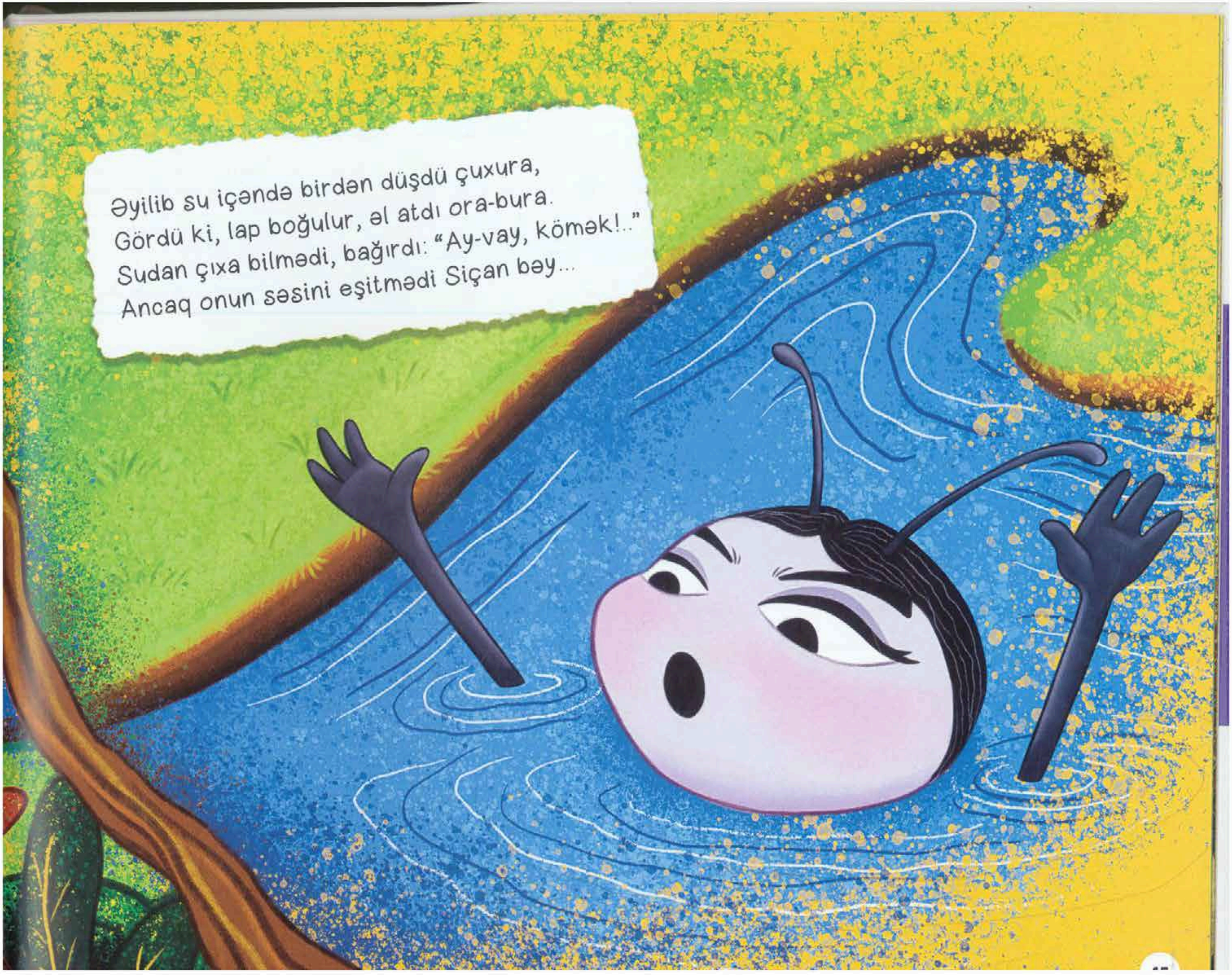

Gördü gəlir atlılar, şirin söhbət edirlər,
Batıb qızıl-gümüşə xan evinə gedirlər.
Çuxurda, su içində onun halı ağırdı,
Birdən uca səs ilə atlıları çağırdı:

"Tarap-turup atlılar, atları qanadlılar.
Xan evinə gedərsiz, Siçan bəyə deyərsiz:
Saçı uzun Suray xanım, boynu uzun Buray xanım
Düşübdü su çuxuruna, tez özünü yetir ona".

Atlılar hər tərəfə durub diqqət etdilər,
Görmədilər bir nəfər, yola düşüb getdilər.

Xan evinə çatınca hamı atından endi,
Doluşdular saraya, xan məclisi şənləndi.

Hörmət ilə oturdu hamı qızıl kürsüyə,
Qonaqlardan birisi "heyrətli işdir" – deyə,
Söylədi: "Biz bir yolun qırağından keçərkən,
Bu sözləri söyləyən bir səs eşitdik birdən:

“Tarap-turup atlılar, atları qanadlılar.
Xan evinə gedərsiz, Siçan bəyə deyərsiz:

Saçı uzun Suray xanım, boynu uzun Buray xanım
Düşübdü su çuxuruna, tez özünü yetir ona”.
Baxdıq o yan-bu yana, diqqət etdik nə qədər,
Çox heyrətli bir işdir, görünmədi bir nəfər...”

Eşidincə bu sözü Siçan qalxdı yerindən,
Dedi: "Tıq-tıq xanıma kömək etməliyəm mən!"
Atdı noğul, şəkəri, tez çıxdı o, saraydan,
Tıq-tıq xanıma tərəf yorğalayırdı Siçan...

Yuvasına çatınca yaxından bir səs gəldi,
Bu səs onun bağrını bir xəncər kimi dəldi;
Bildi, Tıq-tıq xanımdır, boğularkən bağırır,
Öz dostunu dar gündə harayına çağırır.

Tez səsinə səs verdi, o tərəfə yüyürdü;
Bir kiçik gölməçəyə yetişincə nə gördü:
Tıq-tıq xanım çuxurda boğulur, əl-qol atır,
Gah çıxır su üzünə, gah birdən-birə batır.

Bunu gördü, Siçanın dərdi başından aşdı.
Yüyürdü öz dostuna belə şirin dil açdı:
– Əlini mənə, bəsdərəcik!
– Yox, mən səndən küsdərəcik...
– Əlini mənə, bəsdərəcik!
– Yox, mən səndən küsdərəcik...

– Əlini mənə, bəsdərəcik!
– Yox, mən səndən küsdərəcik...
– Küsdərəcik, küsdərəcik,
Mən də sənə quyruq göstərəcik.

İdeya müəllifləri:
Tahirə Əfəndiyeva
Bəhram Bağırzadə

Mətn:
Abdulla Şaiq

Layihənin koordinatoru:
Nərminə Bağırova-Hacıyeva

Nəşriyyatın direktoru:
Sevil İsmayılova

Redaktor:
Gültəkin Cəfərova

Konsultantlar:
Sakit Məmmədov
Nəriman İmaməliyev
Rahib Azəri
Fuad Axundov

Rəssamlar:
Günay Əlizadə
Mahir Qafarov

Texniki redaktorlar:
Sevinc Yusifova
Oleq Reutski

Dizayn və üz qabığının tərtibatı:
Sufi Səfərli

e-mail: bahram1972@mail.ru
www.qorod.blog
www.instagram.com/bahram_bagirzade

Müəllif kitabın hazırlanmasında yaxından iştirak edən hər kəsə öz dərin minnətdarlığını bildirir.

Etdiyiniz köməyə görə Allah sizi mükafatlandırsın!

Bütün hüquqlar qorunur.

Çapa imzalanmışdır: 17.01.2023. Ofset çapı.
Fiziki çap vərəqi 3. Sifariş 23005. Tiraj 1000.

ŞƏRQ-QƏRB

"Şərq-Qərb" ASC-nin mətbəəsinə təqdim olunmuş hazır fayl əsasında çap olunmuşdur.
AZ1123, Bakı, Aşıq Ələsgər küçəsi, 17.

ДК 7339
8736.

TIQ-TIQ XANIM

ŞƏRQ-QƏRB
9 789952 567076